

необхідності формування цієї системи виховання, яка б пов'язувала всі верстви і соціальні групи суспільства. Після розвалу системи масового патріотичного виховання громадян в пострадянський час, сьогодні в суспільстві абсолютно сформований попит на відродження цієї системи. Від патріотичного і духовного виховання кадрів для Національної поліції України залежить сьогоднішня і майбутня Україна, зокрема її безпека, успішність і стабільність.

Вивчення духовних цінностей народу є найважливішим стабілізаційним фактором суспільного життя та актуальним для фахової підготовки сучасного правоохоронця. У сучасних умовах освіти національне виховання потребує серйозного світоглядного осмислення, культурного насичення, розробки нестандартних ідей патріотичного виховання особистості з урахуванням європейського досвіду розвитку демократичних цінностей громадянського суспільства. Це справа вкрай необхідна і дуже непроста. Пріоритетним напрямком національно-патріотичного виховання на сучасному етапі повинно стати формування поваги до власної культури, тому що народознавство є надважливою частиною виховного процесу, який формує українську людину, сприяє відродженню духовності студентської молоді, є важливим для фахової підготовки сучасного правоохоронця.

Широкий простір для формування національно-патріотичного світогляду курсантів/слухачів закладів вищої освіти МВС України надає вивчення дисциплін історико-філологічного циклу. Наприклад, курсу «Народна психологія: звичаї та обряди українського народу». Важливо, що культурно-мистецька спадщина в програмі курсу розглядається не тільки у контексті етнозбереження, а й як універсальний інструмент для народу, який перебуває в стані самоутвердження, що дозволяє їй визначити гідне місце серед інших народів. При цьому треба мати на увазі, що вже аудиторні заняття цього навчального предмету сприяють вихованню в аудиторії почуття гордості за власну країну, її мову, історію, культуру. Їх необхідно поєднувати з позааудиторною роботою, яка може проводитись або під керівництвом викладача/куратора, або виконуватись вихованцями самостійно.

Одержано 26.03.2019

УДК 378.6:34(477)

ВАЛЕРІЙ ПЕТРОВИЧ ПЕТКОВ,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

ЄВГЕН ЮРІЙОВИЧ СОБОЛЬ,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

та адміністративного права Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка (м. Кропивницький)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Зі становленням України як самостійної держави вперше в її історії підготовка національних кадрів стала нагальною необхідністю українського народу. Економічна та політична ситуація, яка склалася в Україні а також ускладнення боротьби зі злочинністю – це чинники, які підвищують морально-психологічні вимоги до особистості та професійної підготовки особового складу правоохоронних органів та фахівців усіх категорій зокрема.

Слід зазначити, що в останні роки на службу до правоохоронних органів України прийшло молоде поповнення, яке крім професійної підготовки, потребує стійкого психологічного загартування. Як показує аналіз практики, розпочавши виконання своїх обов'язків на займаних посадах, деякі випускники навчальних закладів відчують певні ускладнення при застосуванні прийомів, типових тактичних дій на місці вчинення правопорушення чи злочину й особливо в умовах надзвичайних ситуацій.

Певною проблемою у цьому контексті є те, що до закладів вищої освіти сьогодні вступають особи, які вчора закінчили загальноосвітні заклади, але вони вже реалізували своє конституційне право на державну службу. Отже, навчаючись, вони вже зобов'язані дотримуватися етики поведінки державного службовця, а переконати їх у цьому повинен командно-викладацький

склад закладу освіти. Заслугує на увагу модель професійно важливих якостей особистості співробітника ОВС, розроблена М. І. Ануфрієвим, О. М. Бандуркою, О. Н. Ярмишем, яка «передбачає відповідність його професійних якостей основним кваліфікаційним вимогам до фахівців правоохоронних органів» [1, с. 12–36].

Професійна діяльність працівника Національної поліції України є ефективною тоді, коли поряд із наданням охоронних послуг населенню вона несе добро, справедливість, зміцнює віру громадян у надійний правовий захист, сприяє їх моральному вдосконаленню.

Структурно-змістовні компоненти морально-психологічної підготовки складаються з трьох блоків: ставлення до людей; ставлення до праці і відношення до себе. Зрозуміло, що вирішення комплексу питань, які ставляться перед правоохоронними органами, залежить від їх кадрового забезпечення.

Проте ситуація, яка склалась сьогодні, свідчить про те, що професія юриста-менеджера є однією з необхідних в Україні. Рішення цієї проблеми можливе за умови кардинального організаційно-структурного та концептуального реформування системи відомчої освіти [3, с. 14].

Основні напрямки освітньої діяльності мають відбуватися за освітньо-професійними програмами підготовки фахівців четвертого рівня акредитації за спеціальністю юрист-менеджер. У цьому контексті університет та академія менеджменту з юридичним напрямком навчання – це заклади освіти нового типу. Характерною їх особливістю є безперервність системи підготовки кадрів у межах трьох закладів освіти.

Структурою навчального плану має передбачуватися вивчення гуманітарних, фундаментальних, соціально-економічних, професійно орієнтованих та спеціальних дисциплін. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 затверджено перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями: галузь знань «Управління та адміністрування», спеціальність «Менеджмент»; галузь знань «Право», спеціальність «Право».

Вважаю, що ще раніше було потрібно за основу взяти програму з «Основ менеджменту» і готувати та випускати менеджерів спеціальності «Менеджмент та правознавство» (можливо, менеджмент і правоохоронна діяльність), у дипломі яких буде записано «Менеджер-юрист». Тому необхідно було б ввести до навчальних планів підготовки фахівців на всіх факультетах денного та заочного навчання курс «Ефективний менеджмент в органах внутрішніх справ» загальним об'ємом 6 модулів.

Програма з цього курсу націлена на підготовку юристів, які вивчають шість модулів:

1. «Вступ до менеджменту»;
2. «Основи менеджменту»;
3. «Менеджмент організації»;
4. «Менеджмент і адміністрування»;
5. «Менеджмент кризових ситуацій» [5];
6. «Менеджмент в правоохоронних органах».

Опанувавши цю дисципліну, курсанти, студенти та слухачі зможуть ефективно розвивати і проваджувати надані їм знання в різних галузях діяльності.

Зазначена програма передбачає підготовку бакалаврів, спеціалістів та магістрів, які зможуть обіймати посади рівня I–IV категорій в установах правоохоронної діяльності, органах влади та в інших державних установах й організаціях. Вивчення цього курсу надасть курсантам, студентам і слухачам аналітичні та дослідницькі вміння, які базуються на широко аспектному підході до вирішення різноманітних проблем.

Неможливо не погодитись з М. І. Ануфрієвим, О. М. Бандуркою, О. Н. Ярмишем, які зазначають, що «важливе значення для підготовки працівників правоохоронних органів мають заняття з військових та тактико-спеціальних дисциплін, на яких повинні бути застосовані такі форми організації навчального процесу, як групові вправи, тактичні заняття і навчання» [1, с. 133]. Максимально наблизити навчання курсантів до реальної діяльності можуть тільки активні форми та методи навчання, практичні та комплексно-тактичні заняття, тому що завдяки цьому у життя втілюється принцип вчити тому, що потрібно для виконання практичних завдань.

Правове виховання – дуже складний процес. Тут має відбуватися зв'язок науки та практики і навпаки, тому що це – основа професійної підготовки. Ось чому контури практичної державної політики повинні орієнтуватись на якісне оновлення організації та змісту курсу «Основи менеджменту».

В організаціях правоохоронної діяльності та в цілому в юриспруденції сьогодні практично відсутні кваліфіковані менеджери. Є формалізовані одиниці в особі працівників інших підрозділів, заступників керівників і недостатньо кваліфікованих працівників. Але проблема зміни авторитарного, командного менталітету в правоохоронній та, в цілому, юридичній галузі на науково-менеджерський вже досить актуальна.

Запровадження в правоохоронних органах України елементів менеджменту буде сприяти процесу ефективного керування підрозділами, різними колективами.

Головна мета ефективного менеджменту в юриспруденції – домогтися того, щоб кожен юрист, керівник при вирішенні службового завдання був у змозі самостійно визначати мету, форми та способи його реалізації, тобто нам потрібно уже сьогодні мати ефективно працюючих юристів – менеджерів – правоохоронців – професіоналів.

Список бібліографічних посилань

1. Ануфрієв М. І., Бандурка О. М., Ярмиш О. Н. Вищий заклад освіти МВС України : наук.-практ. посіб. Харків : Ун-т внутр. справ, 1999. 369 с.
2. Менеджмент організації : підручник / під заг. ред. В. П. Петкова. Кіровоград : КірюІ ХНУВС, 2010. 465 с.
3. Вступ до менеджменту : навч. посіб. / під заг. ред. В. П. Петкова. Запоріжжя : ЗЮІ МВС України, 2001. 158 с.
4. Менеджмент у державному управлінні : навч. посіб. / під заг. ред. В. П. Петкова. Запоріжжя : ЗЮІ МВС України, 2001. 303 с.
5. Менеджмент кризових ситуацій : навч. посіб. / під заг. ред. В. П. Петкова. Кіровоград : КірюІ ХНУВС, 2007. 380 с.
6. Сущенко В. Д., Смирнов А. М., Коваленко О. І., Смирнов А. А. Організація управління персоналом в органах внутрішніх справ : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 220 с.
7. Менеджмент організації : підручник / за заг. ред. В. П. Петкова. Київ : КНТ, 2011. 488 с.

Одержано 03.04.2019

УДК 340.131

ІГОР МИТРОФАНОВИЧ ПОГРІБНИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0588-9550>

ЗАКОННІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

Стан справ у вітчизняному правознавстві характерний послідовним розширенням предметної сфери юриспруденції. Формування нових правових інститутів, цілих галузей права, а, відповідно, і бурхливе наповнення (не завжди виправдане) категорійного ряду юридичної науки новими поняттями і категоріями об'єктивно викликає підвищену увагу і цікавість з боку науковців.

Реформування судової системи, створення Національної поліції України і, особливо бурхливі процеси формування і розвитку громадянського суспільства нагально вимагає звернутися до послідовного і ретельного дослідження на перший погляд досить сталих проблем правопорядку і законності.

В межах даної праці ми звернемо увагу на окремі аспекти сутності змісту законності, її співвідношення з правопорядком.

Не можна не згадати, що в літературі радянського і пострадянського періодів було запропоновано доволі багато підходів до розуміння сутності законності і лише у працях вчених ХХ сторіччя вона розглядалася у двох аспектах: як особливе правове почуття, властиве кожній людині, та як правовий принцип діяльності [2, с. 6].

Перш за все, законність як специфічний соціальний стан має складну структуру і проявляється у різних аспектах. Саме це і складає основу того, що в юридичній науці при встановленні понятійного ряду законності виявляються різні підходи і характеристики. Наприклад, законність визначають як принцип державного управління або метод державного керівництва суспільством.